

УДК 304.2

УПЛЫЎ ПРАЦЭСАЎ ГЛАБАЛІЗАЦЫІ НА СТАН НАЦЫЯНАЛЬНАЙ КУЛЬТУРЫ

Кроцікава Мар'я Валер'еўна

магістрант кафедры гісторыі Беларусі ВДУ імя П. М. Машэрава
(г. Віцебск, Беларусь).

У эпоху глабалізацыі актуальнымі застаюцца пытанні этнакультурнага характару. Сёння праблемы захавання і папулярызавання нацыянальнай культуры набываюць асаблівае значэнне і глыбіню асэнсавання ў грамадстве. У першую чаргу гэта звязана з сацыяльна-эканамічнымі, грамадска-палітычнымі і гісторыка-культурнымі пераўтварэннямі, якія сёння адбываюцца ў многіх краінах свету

Беларускі народ таксама апынуўся перад фактарам сур'езных пераўтварэнняў цэласнай жыццёвай сістэмы, калі адбываецца трансфармацыя этнічнай культуры, змяненне каштоўнасцяў грамадства, сціранне межаў яго сацыяльна-культурных параметраў. У сілу свайго складанага і супярэчлівага характару глабалізацыя неабходна звязана з шэрагам сусветных праблем. На жаль, наступствы глабалізацыі ўсведамляюцца далёка не ўсім і не заўсёды, аднак, яны закранаюць жыццё кожнага чалавека незалежна ад гэтага. Уплыў глабалізацыйных працэсаў на стан нацыянальнай культуры беларускага народа якраз выступае прадметам дадзенага даследавання.

Нягледзячы на тое, што рост цікавасці да працэсаў глабалізацыі прыходзіцца на другую палову XX стагоддзя, глабалізацыйныя працэсы і дагэтуль суправаджаюць жыццё чалавецтва, з'яўляюцца тэмай дыскусій паміж навукоўцамі і даследчыкамі.

Даследчыкі прыводзяць шматлікія азначэнні паняцця глабалізацыі. У крыніцах сустракаецца як вузкае, так і шырокае тлумачэнне гэтага тэрміна. Напрыклад, Э. Гіддэнс трактуе глабалізацыю як працэс умацавання сацыяльна-палітычных адносін. Ён адзначае, што галоўнай яе прыкметай з'яўляецца здольнасць прасторава аддаленых падзей уплываць, нярэдка імгненна, адзін на аднаго [1, с. 5]. А вось расійскі даследчык Я. Бажанав дае азначэнне глабалізацыі як працэса "імклівага

ўзаемнага пранікнення і ўзмацнення ўзаемазалежнасці нацыянальных дзяржаў у эканамічнай, сацыяльнай, палітычнай, ідэалагічнай і культурнай галінах" [2, с. 8]. Расійскі эканаміст М. Дзялягін лічыць, што "глабалізацыя – гэта працэс фарміравання і наступнага развіцця адзінай агульнасусветнай фінансава-эканамічнай прасторы на базе новых, пераважна камп'ютарных тэхналогій" [3, с. 28].

Такім чынам, пад глабалізацыяй разумеюць паступовае пераўтварэнне сусветнай прасторы і ў адзіную зону, дзе бесперашкодна перамяшчаюцца капіталы, тавары, паслугі, дзе вольна распаўсюджваюцца ідэі і перасоўваюцца іх носьбіты, стымулюючы развіццё сучасных інстытутаў грамадства. Працэсы глабалізацыі з'яўляюцца бяспрэчным фактарам, які змяняе выгляд сучаснага свету. Некаторыя даследчыкі адзначаюць у працэсах глабалізацыі пагрозу, якая заключаецца ў выдзяленні, замажэнні сабой традыцыйнага зместу нацыянальных культур.

Нацыянальная культура ўяўляе сабой сістэму духоўна-маральных і матэрыяльных каштоўнасцяў, замацаваных за вызначаным этнасам. Асноўнай асаблівасцю дадзенага выгляду культуры з'яўляецца тое, што яна акцэнтуюе ўвагу на захаванні культурных традыцый, а не на прагрэсіўным развіцці новых, з прычыны чаго ўсе змены, якія адбываюцца ў ёй, застаюцца нябачнымі для грамадства [5]. Культура – гэта духоўная прастора любога этнасу, якая з'яўляецца ядром нацыянальнай самасвядомасці, галоўная мэта якога заключаецца ў захаванні самабытнасці народа.

Кожны этнас стварае неабходныя для яго асяроддзя стэрэатыпы, ідэалы і нормы, якія перадаюцца ад пакалення пакаленню. Яны уплываюць як на індывіда, так і на этнас у цэлым. На сённяшні дзень рознымі дзяржаўнымі структурамі Беларусі арганізавана дзейнасць па вывучэнні і прапагандзе нацыянальнай культуры: ствараюцца разнастайныя спрыяльныя ўмовы для творчай дзейнасці, даволі паспяхова ўдасканальваюцца школьныя праграмы і дзейнасць розных навучальных устаноў па захаванні этнакультурнай спадчыны [5]. Захаванне нацыянальнай культуры – галоўная задача сучаснага грамадства, паколькі яна фарміруе духоўны ўклад этнасу і яго народны характар, уплывае на культурную разнастайнасць і маральнае выхаванне падрастаючага пакалення.

Аналіз культуры рознага тыпу (архаічнай, традыцыйнай, нацыянальнай і інш.) дазваляе сцвярджаць, што этнічная культура больш жыццяздольная і ў сучасных умовах, уключаючы эпоху глабалізацыі. У параўнанні з іншымі сацыяльнымі суб'ектамі этнічная (нацыянальная) культура – асноўны складнік культуры чалавецтва. Больш за тое, этнічная культура – першы гістарычны суб'ект культуры [4, с. 16]. У перыяд глабалізацыйных працэсаў захаванне і развіццё нацыянальнай культуры становіцца неабходнай і важнай часткай культурнай палітыкі дзяржавы. У дзейнасці дзяржавы можна адзначыць вызначэнне прыярытэтных мэтаў развіцця культуры, складанне адпаведных праграм і іх рэалізацыю. Захаванне і вывучэнне этнакультурнага асяроддзя беларусаў – адна з важных задач культурнай палітыкі Рэспублікі Беларусь.

Такім чынам, важным кампанентам у агульнай сістэме культурнага развіцця з'яўляецца багатая векавымі традыцыямі нацыянальная культура. Менавіта ў ёй закладзены ўвесь назашаны стагоддзямі досвед духоўнай і практычнай дзейнасці чалавека, з яе дапамогай фарміруюцца маральныя прынцыпы, нацыянальныя ідэалы, рэгулююцца грамадскія адносіны. Больш за тое, менавіта яна павінна быць падмуркам сучаснай культурнай супольнасці. Прычым яе суіснаванне з традыцыямі глабалізацыйнай культуры павінна спрыяць узбагачэнню, у цэлым, культурнай свядомасці грамадства. Прыкмета квітнеючага грамадства – яго квітнеючая культура. Нашы карані, памяць продкаў – гэта моцны падмурак для развіцця будучых пакаленняў. Калі гэтыя карані будуць захаваны, то ніякія ўнутраныя праблемы і пагрозы глабалізацыі не будуць прадстаўляць небяспекі для беларускага народа і яго нацыянальнай культуры.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Giddens, A. The Consequences of Modernity / A. Giddens. Stanford, 1990. – 55 с.
2. Бажанов, Е. П. Современный мир. Избранные труды / Е. П. Бажанов. – Москва: Известия, 2004. – 421 с.

3. Делягин, М. Мировой кризис. Общая теория глобализации / М. Делягин. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва: Инфра-М, 2003. – 767 с.
4. Мациевский, Г.О. Традиционная культура и современное общество / Г.О. Мациевский // Альманах современной науки и образования. – Тамбов: Грамота, 2007. – № 2. – С. 193–147.
5. Роль традиционной народной культуры в современном обществе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://pglu.ru/editions/young_science/detail.php?SECTION_ID=4365&ELEMENT_ID=199755. – Дата доступа 28.10.2019.

глядной, но родной
красной нитью пр

3. В. Перов «К
Красный нос». Хо
страции поэмы, в
на одинаковую те
ловека».

4. К. Савицкий
Н. Некрасов «Же

здесь не стоит го
ухватывающая худ